కొడుకు మీద పెంచుకున్న ప్రేమే ఆ కొడుక్కి మనశ్శాంతి దూరంచేస్తే ఆ తల్లి ఏం చేసింది?

అమ్మమనసు

కాకాని కమల కధ

"హే... హే... ఉష్... నడు... పాడు మేకలు నాశనంకాను" పరుగు పరుగున ఆయాసంతో వగరుస్తూ పెరట్లోకి వచ్చిన సీతమ్మ చేతిలోని కర్రని బలంగా విసిరింది. కర్ర ఏమూలకి పోయిందో తెలియదుగాని మేకలు మాత్రం "మే... మే..." అని అరుచుకుంటూ కంచె దాటి ఒకదానివెంట ఒకటి రోడ్డుమీదికి పారిపోయ్యాయి.

"ఈ మేకలు పాడుగాను. పచ్చని తులశమ్మ తల్లిని మళ్లీ పొట్ట పెట్టుకున్నాయ్'' అనుకుంటూ నిస్సత్తువగ తులసికోట ముందే చతికిలపడింది.

సీతమ్మకి కొడుకు పంచప్రాణాలు అయితే తులశమ్మ ఆరోప్రాణం. నిత్యం మడికట్టుకుని, తులసికోటని శుభ్రంగా కడిగి పసుపు రాసి, కుంకుమ బొట్లు పెడుతుంది. తులసికోట చుట్టూ పేడతో అలికి ముగ్గులు దిద్దుతుంది.

సూర్యోదయానికి ముందే పొద్దే ప్రమిదలో ఆవునేతితో దీపం వెలిగించి పూలతో పూజ చేస్తుంది. అగరబత్తి వెలిగించి పండో ఫలమో ఆ తల్లికి సమర్పించుకోందే పచ్చి గంగ కూడా నోట్లో పోసుకోదు సీతమ్మ.

సాయంత్రాలుకూడా అసుర సంధ్యా సమయం కాగానే తులసికోట ముందు గూట్లో దీపం వెలగాల్సిందే. మడిగా శుభ్రమైన మంచినీళ్లు తెచ్చి, మొక్కకి పోస్తుంది.

తులసి పచ్చగా చిగురాలు తొడిగి గుబురుగా ఆకులు, కొమ్మలతో కళకళలాడుతుంటే పెరుగుతున్న పసిబిడ్డని చూసుకొంటున్నట్లు సంబరపడిపోతుంది.

ఎందుకో... చిన్నప్పట్నుంచి సీతమ్మకి: ఒదని, తులసిమొక్క ఎండిపోతే ఇల్లు కళ
తులసి మొక్కంటే ప్రాణం. ఇంటి ముందు తప్పుతుందని ఆవిడ వెర్రి నమ్మకం.
తులసి మొక్క పచ్చగా వుంటే ఇల్లు . కోటలో తులసిమొక్క పచ్చగా ఆకులు,
కళకళలాడుతూ సుఖ సంతోషాలతో వుంటుం. కొమ్మలతో గుబురుగ పెరుగుతుంటే-

"తులసమ్మ తల్లి కళకళలాడుతూంది. అలిగి పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయిన కోడలు మనసు మార్చుకుని కాపురానికి వస్తుందేమో... తన కొడుకు సంసారం చక్కబడుతుందేమో...? అని ఆశ పడుతుంది.

కాని అంతలోనే ఏమూలనుంచి వస్తాయో పాడు మేకలు సీతమ్మ కన్నుకప్పి మందలా వచ్చి మొక్కని నమిలి పోతాయి.

సీతమ్మ ప్రాణం విలవిల్లాడుతుంది.

ఆ తులసి కోటలో సీతమ్మ మొక్కని చూడటం లేదు. కొడుకు సంసారాన్ని చూసుకొంటోంది.

ఇల్లు స్వంతదే. కాని చుట్టూరా గట్టి ప్రహారీ గోడ లేదు. చెక్కలతో దడి కట్టించారు. నాలుగుపక్కలా దడి అక్కడక్కడా విరిగిపోయింది. మేకలు ఆ సందుల్లోంచి వస్తున్నాయ్. ఇంటి చుట్టూ బోలెంత ఖాళీస్థలం వున్నా మొక్కల్ని బతకనివ్వటం లేదు.

"ఒరేయ్ అబ్బాయ్! కాస్త నీకు ఏదన్నా డబ్బు చేతికొచ్చినప్పుడు ప్రహారీగోడ కట్టించరా. లేకపోతే ఇనప తీగలన్నా చుట్టించరా అయ్యా! పాడు మేకలు మొక్కల్ని బతకనివ్వటం లేదురా" అంది కొడుకుతో.

"ఆఫీసులో లోన్ అప్లయి చేశానమ్మా. అది శాంక్షన్ అయితే సిమెంటు గోడే కట్టిద్దాం. అప్లయి చేసి చాలా రోజులు అయ్యింది. ఈ నెల్లో శాంక్షన్ కావచ్చు" అన్నాడు.

ఆ ఇల్లు సీతమ్మ భర్త బ్రతికున్న రోజుల్లోనే ఆఫీసువాళ్ళు ఇచ్చిన లోన్‌తో కట్టించాడు. భర్త పోయ్యాక సీతమ్మ కొడుకు విష్ణుని, కూతురు శ్రీలక్ష్మిని తల్లి తండ్రి తనే అయి పెంచింది. కూతుర్ని ఓ అయ్య చేతిలో పెట్టింది. ఆ తరువాత కొడుక్కి పెళ్ళి చేసింది.

విష్ణుకి పెళ్ళయి ఏణ్ణర్థం అవుతూంది. ఒక్కగానొక్క కొడుకు అని ఎంతో ముచ్చటపడి ఏరికోరి చక్కని చుక్కలాంటి పిల్లని తెచ్చి పెండ్లి చేసింది. పేరు ప్రియంవద. బి.ఎ., దాకా చదువుతుంది. నలుగురు కలిగిన ఇంట్లోంచి వచ్చింది. కష్టం సుఖం తెలిసి మసులుకుంటుంది అని ఆశపడింది సీతమ్మ.

కాని ప్రియంవద పైకి కనిపించినంత అందంగా ఆమె అంతరంగం లేదు. చదువున్నా సంస్కారం లేనిదానిలా ప్రవర్తించటం బాధ కలిగించింది సీతమ్మకి.

పెళ్ళయ్యాక అత్తింటికి వచ్చినట్లు కాక శత్రువు ఇంటికి వచ్చినట్లు మసలుకోసాగింది ప్రియంవద.

నెల్లాళ్ళు అత్తారింట్లో వుంటే నాలుగు నెల్లు పుట్టింట్లో వుండేది. కోడలు ఎందుకంత ముభావంగా ముక్కుమీద నిప్పుల్లు వుంటూందో కొత్తలో అర్థం కాలేదు సీతమ్మకి..

కాని రానురాను అసలు విషయం తెల్సింది.

ప్రియంవదకి భర్తంటే ప్రేమ వుంది. కాని తన పాడ... అంటే అత్త పొడ గిట్టటం లేదు.

అత్తింటి కాపురం ఆ పిల్లకి నచ్చలేదు. వేరింటి కాపురం కావాలి.

కాని... "తను ఎక్కడికి పోతుంది?"

సీతమ్మకి ఏం చెయ్యాలన్నా పాలుపోలేదు.

కొడుకు పెళ్లయి ఏణ్ణర్థం కావస్తూంది. పట్టుమని నాలుగు నెల్లు కోడలు అత్తింట్లో వుండలేదు. పుట్టింట్లోనే ఎక్కువ రోజులు వుంటూంది.

ఆ పిల్లకి చిన్నతనం. భర్త విలువ, కాపురం విలువ తెలియకపోవచ్చు. కాని తల్లితండ్రులకయినా వివేకం వుండక్కర్లేదా? పెళ్లయిన కూతుర్ని ఎలా ఇంట్లో పెట్టుకుంటున్నారు కాపురానికి పంపకుండా?

"కొంతమందికి డబ్బే ముఖ్యం. ఆ డబ్బు ముందు మిగతా విషయాలు అల్పంగా కనిపిస్తాయి కాబోలు" అనుకుంది కోడల్ని జ్ఞాపకం చేసుకుంటు. సీతమ్మని ఇరుగు పొరుగు పీకేస్తున్నారు. కోడల్ని కాపురానికి ఎందుకు తీసుకురాలేదు? అనడుగుతున్నారు.

వీలు దొరికినప్పుడల్లా కొడుకుని పోరుతుంది సీతమ్మ. 'ఒరేయ్ కోడల్ని పిలుచుకురారా' అని.

"దానికి లేంది మనకేంటమ్మా? మనమేమన్నా రావద్దన్నామా?" అన్నాడు విరాకుతో విష్ణు.

"అసలు మీ ఇద్దరికి మధ్య ఎందుకొచ్చిందిరా గొడవ?" అంది.

వాళ్లిద్దరి మధ్యన గొడవకి తనే కారణం అని తెలిసినా తెలియనట్లే అడిగింది.

"చెల్లాయికి ఆస్తిలో సగం వాటా ఇచ్చాంకదా? అది మీ కోడలి కోపం" అన్నాడు.

ఆ తరవాతి విషయం చెప్పలేదు.

కాని సీతమ్మకి తెలుసు. "ఆరోజు..."

కొడుకు కోడలు బాగా గొడవపడిన... "ఆరోజు"...

సాయంత్రం గుళ్లో హరికథ వుందంటే వింటానికి వెళ్లింది సీతమ్మ.

కాని ఎందుకనో ఆరోజు హరికథ క్యాన్సిల్ అయ్యింది.

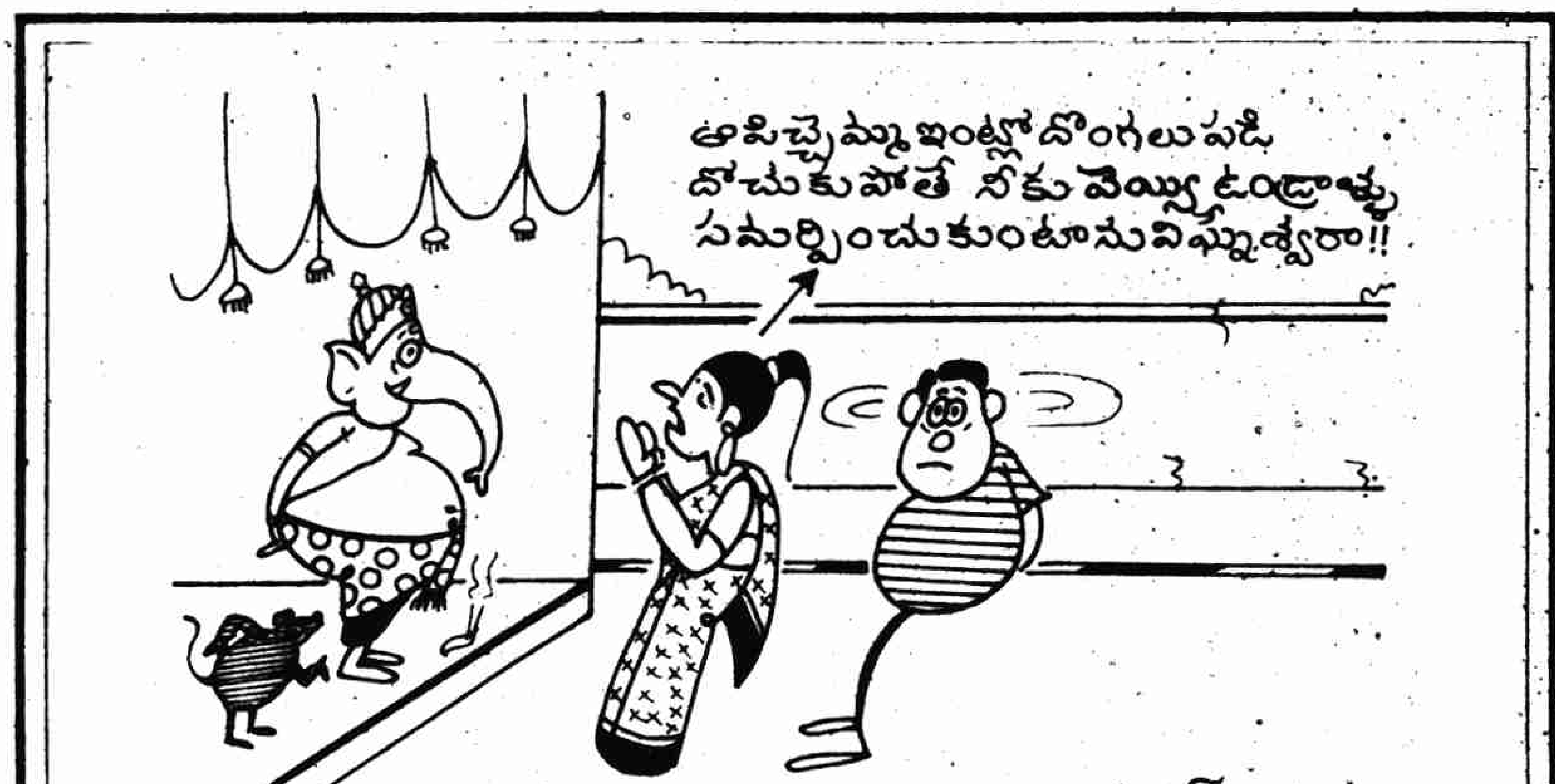

అందుకని వెంటనే ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసిందది. గదిలోంచి కోడలు గొంతు గట్టిగా వినిపిస్తుంటే పెరట్లోనే ఆగిపోయింది.

గదిలోంచి కోడలు అంటూంది:

"మీ చెల్లెలు ఆస్తిని మీతో సమంగా పంచుకున్నప్పుడు మీ అమ్మ మీ చెల్లాయి దగ్గర కూడా వుండాలికదా? ఆస్తిలో వాటా కావాలిగాని అమ్మ బాధ్యత మాత్రం అక్కర్లేదా?"

"నేను బ్రతికుండగా మా అమ్మ మా చెల్లాయి దగ్గర వుండనవసరం లేదు"

"నేను అంటున్నది అవసరం గురించి కాదు. బాధ్యత గురించి"

"మా అమ్మని నేను బాధ్యతతో చూడటంలేదు. ప్రేమతో చూస్తున్నాను. మా అమ్మ నన్ను ఎంతో కష్టపడి పెంచింది."

"మరి మీ చెల్లెల్ని పెంచలేదా?" ప్రియంవద వెక్కిరింత.

"దాన్నికూడా పెంచింది" విష్ణు సమాధానం.

"మీ ఇద్దర్నీ ప్రేమతో పెంచింది. ఇద్దరికీ సమంగా ఆస్తి ఇచ్చింది. అలాంటప్పుడు ఇద్దరిదగ్గరా వుండాలికదా?

"ఉండొచ్చు. మా చెల్లాయి దగ్గరికి మా అమ్మ వెళ్ళి వుంటానన్నా నేను పంపను. తల్లికి అన్నం పెట్టలేని హీన స్థితిలో నేను లేను. మా అమ్మంటే నాకు ఇష్టం."

"అయితే నేనంటే మీకు ఇష్టం లేదా."

"ఉంది. మవ్వన్నా నాకు ప్రేమ వుంది. కానీ నీకోసం అమ్మని వదులుకోలేదు".

ప్రియంవద కళ్ళు ఎర్రబడ్డాయి.

"అయితే మీ అమ్మకోసం నన్ను వదులుకోగలరన్నమాట?"

"నిన్నుకూడా వదులుకోలేను. నిన్ను కావాలనే ఇష్టంతో పెళ్ళి చేసుకున్నాను. కాని పెళ్ళాన్ని చూసుకొని తల్లిని ఇంట్లోంచి పొమ్మనేటంత అధర్మంగా మాత్రం ప్రవర్తించలేను"

"అధర్మం ఎందుకవుతుంది? నేను న్యాయం గురించి మాట్లాడుతున్నాను. నా పుట్టింటివారికి అంతో ఇంతో ఆస్తి వుంది. కానీ నేను నా అన్నదమ్ములతోపాటు సమాన హక్కు అడగలేదు. కారణం పెళ్ళి అయ్యాక వాళ్ళని కనిపెట్టుకొని చూసే శక్తి నాకు లేదు, కాని మీ చెల్లెలు మీతో సమంగా ఆస్తి పంచుకుంది. కనక మీ అమ్మ బాధ్యత ఆవిడకుంది అంటున్నాను. ఏ మనిషికైనా ఒకటే న్యాయం ఉండాలి. మీ చెల్లెలికి ఒక న్యాయం నాకొక న్యాయం కుదరదు. మీ అమ్మని మీ చెల్లెలి దగ్గరికి పంపండి. లేదా... ఆవిడకిచ్చిన ఆస్తి తిరిగి ఇమ్మనండి. నేను నిజంగా మీకు కావాలి అనుకుంటే ఈ రెండింటిలో ఏదో ఒకటి జరగాలి. అంతేకాదు, మీ చెల్లెలు ఆస్తిలో వాటా తీసుకుంది గనక ఇకపై పురుళ్ళకనీ, పుణ్యాలకనీ మనింటికి రాకూడదు. పండగలకి, పబ్బాలకి... అంటూ... ..."

ప్రియంవద నోటి మాట పూర్తి కానేలేదు. గదిలోంచి "ఫెళ్ళు" మని శబ్దం వచ్చింది, ఆ శబ్దంతోపాటు విష్ణు గొంతు ఖంగుమంది.

"వీటిలో ఏదీ జరగదు. నీకిష్టముంటే

వుంటం లేకపోతే ఎలా...' వివి తెలుస్తు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

గదిలోంచి సన్నగా ఏడుపు వినిపించసాగింది. పెరట్లో గొడవాలుగా [illegible] సీతమ్మ ఒళ్లు చల్లగా అయ్యింది.

కోడలు కాపురానికి వచ్చి మూడు నెల్లు అయ్యింది. ఎంకా గోరింకల్లా వుంటారనుకున్న కొడుకు కోడలు ఎడమొగం–పెడమొగంగా ఎందుకుంటున్నారో సీతమ్మకి మొదటి సారిగా అర్థం అయ్యింది.

కాళ్లు చచ్చుబడినట్లు చాలా సేపు అలాగే చతికిలపడిపోయింది.

కొడుకు విష్ణు పెళ్లి కుదిరాక అల్లుడికి, వియ్యాలవారికి పెళ్లి కబురు చెప్పి కాస్త ముందుగా కూతుర్ని తీసుకొద్దామని వెళ్లింది సీతమ్మ.

కాని అల్లుడు, వియ్యంకుడూ పేచీ పెట్టుకున్నారు. ఆడపిల్లకి ఆస్థి హక్కు వచ్చిందని, విష్ణుతోపాటు సమంగా ఆస్థిలో వాటా శ్రీలక్ష్మికి కూడా ఇవ్వాలని [illegible] పెళ్లికి ముందే ఆ [illegible] [illegible] లేకపోతే శ్రీలక్ష్మి [illegible] [illegible] [illegible].

సీతమ్మ తల్లడిల్లి [illegible]

''ఇదెక్కడి చోద్యంరా'' అంది కొడుకుతో.

''రోజులు అలా వున్నాయ్. ఏం చేస్తాం? అయినా వాళ్ల పాయింటు సరి అయినదే. ఈ ఇల్లు నాన్న స్వార్జితం. న్యాయంగా చెల్లాయికి వాటా వుంటుంది.''

''కావచ్చు. కాని దాని పెళ్లి సమయంలో మనం ఇవ్వేమి అనుకోలేదుగదరా?'' అంది.

''అదే ఇప్పుడు ముప్పు తెచ్చింది. అప్పుడే ఇలాంటివన్నీ మాట్లాడుకుంటే గొడవ వుండకపోను'' అన్నాడు.

పెద్దమనుష్యులచేత చెప్పించినా వాళ్లు వినలేదు. మరోపక్క విష్ణు పెళ్ళి దగ్గరికి వచ్చింది.

ఆకలి

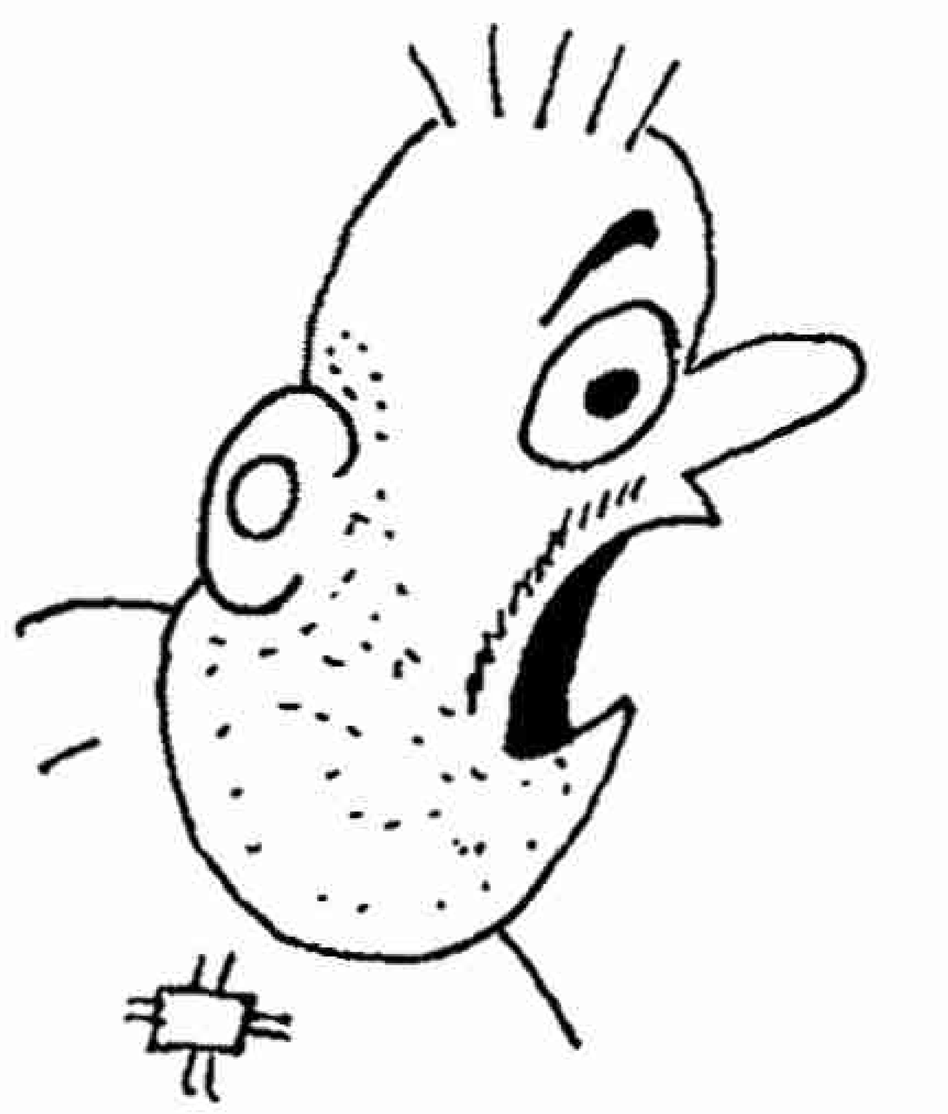

''అమ్మా! నాలుగు రోజులయింది భోజనం చేసి ... అంటూ అరిచాడు అడుక్కోవటానికి వచ్చిన ముష్టివాడు లావాటి ఓ ఇంటావిడతో.

''అబ్బా!

ఆకలిని భరించగలిగే నీకున్న శక్తి... నాకుంటే ఎంత బాగుండు!''

అనుకుందా ఇల్లాలు మనసులో.

–జోకర్ (హైదరాబాద్)

ఆస్తిలో వాటా గురించి చాలా రోజుల్నుంచి అత్త, భర్త తనని బాధలు పెడుతున్నారని, కాని తను పైకి చెప్పుకోలేదని శ్రీలక్ష్మి ఏడ్చింది.

విధి లేక విష్ణు పెళ్లికి ముందే ఆస్తిని రెండు వాటాలుగ చేసింది సీతమ్మ.

ఇల్లు డెబ్భై వేలుదాకా చేస్తుంది. అది సీతమ్మ భర్త కట్టించింది. ఇల్లు రెండు వాటాలు చేస్తే ముందు ముందు ఏం గొడవలు వస్తాయోనని ఇల్లు కొడుకు పేర్న రాసి, పల్లెటూళ్లో వున్న ఎకరం పొలం, బావి అమ్మి ఆ డబ్బు కూతురికి ఇచ్చింది. నల్గురు పెద్ద మనుష్యుల ముందు రాతకోతలు జరిగాయి.

ముందుముందు అల్లుడు, వియ్యంకుడు ఎలాంటి పేచీలు పెట్టకుండా స్టాంపు కాయితం మీద సంతకం కూడా చేయించుకున్నారు. ఆ తరువాత వియ్యాలవారు ఏమీ జరగనట్లే శ్రీలక్ష్మిని పంపించారు.

విష్ణు పెళ్లి సవ్యంగా జరిగిపోయింది.

అక్కడితో ఆ సమస్య వదిలిపోయిందనే అనుకుంది సీతమ్మ. కాని కొడుకు సంసారంలో ఆ విషయం సమస్యలు రేపుతుందని అనుకోలేదు.

ఒక విధంగా కోడలు వాదన సరి అయినదే!

ఈ కాలం ఆడపిల్లలు ఆస్తి హక్కులు అంటూ వాటాలకి వస్తున్నారు గాని తల్లిదండ్రుల్ని చూడలేకపోతున్నారు. కుటుంబంలో ఏ చిన్న అవసరం వచ్చినా కొడుకులు బాధ్యతగా అప్పో సొప్పో చేసి ఆ అవసరాన్ని గట్టెక్కిస్తున్నారుగాని అల్లుళ్లు పట్టించుకోవడం లేదు. పైగా కూతుళ్లు ఆస్తి పంచుకొన్నా తరమా పిల్లల్తో పుట్టింటికి రావటం, పెట్టుపోతలకి ఆశ పడడం మానటం లేదు. ఇది అత్యాశే.

"మా ప్రియంవదకి మీ అబ్బాయితో పెళ్లి నిశ్చయం అయ్యేనాటికి మీ అబ్బాయికి ఇల్లు, కాస్త పొలం పుష్కలంగా వుంది. మా పిల్ల సుఖపడుతుందని ఆశపడి పెళ్లి ఖాయం చేశాం. తీరా పెళ్లి నాటికి సగం ఆస్తి హరించుకుపోయింది. మీ అమ్మాయి సంసారం గురించి మీరు ఆలోచించినట్టే నా కూతురు సంసారం గురించి నేనూ ఆలోచించటంలో తప్పేముంది సీతమ్మగారూ? ఒకటి చెప్పి ఒకటి చేసింది మీరే" అన్నాడు ప్రియంవద తండ్రి నిలదీసినట్లు.

ఆమాట నిజమే.

కాని పరిస్థితులు కొంచెంలో తారుమారు అయ్యాయి.

తను ఎవరికని చెప్పగలదు!

సీతమ్మకి కళ్లనిండా నీళ్లు వచ్చాయి.

జరిగింది జరిగిపోగా ఇప్పుడు తను సమస్య అయ్యింది. తన కొడుకు జీవితం ఎంత సుఖవంతంగా వుండాలని కోరుకుందో అంతగానూ తనే వాడి సుఖాలకి అడ్డంకి అయ్యిపోయింది.

ఆ విషయం సీతమ్మ మనసులో ముల్లులా కదలసాగింది. అలాగని ఎక్కడికి పోగలదు?

తల చెడి, డెబ్భై ఏళ్లు పైబడిన ఈ వయసులో, కోడలు చీదరించుకుందని, సంచి చేతపుచ్చుకుని అల్లుడి గుమ్మంలోకి వెళ్లగలదా? వెళ్లినా వియ్యంకుడిముందు

విద్యాపురాలిముందు తల ఎత్తుకుని తిరగ్గల దా?

దుఃఖంతో సీతమ్మ మనసు నలిబిలి అయ్యింది.

ఓ అరగంట అలాగే పెరట్లో కూర్చుని ఇంట్లోకి వచ్చింది. కొడుకు కోడలు మధ్య జరిగిన గొడవ తెలియనట్లే వుండిపోయింది.

రెండు రోజుల తరువాత కోడలు తల్లిని చూడాలని వుందట, పుట్టింటికెళ్లిపోయింది.

నాలుగు నెల్ల తరువాత సీతమ్మ పోరగా విష్ణు వెళ్లి భార్యని తెచ్చాడు. పదిరోజులుండి మళ్లీ వెళ్లిపోయింది. అక్కడ ఏదో కంపెనీలో ఉద్యోగంలో చేరిందని తెల్సింది.

"పెళ్లయి ఇక్కడ వుండవలసిన పిల్ల. అక్కడ ఉద్యోగం ఏమిట్రా? అంత కావాలి అనుకుంటే ఇక్కడే ఏదో ఉద్యోగం చేసుకో వచ్చుకదా?" అంది.

"ఏమోనన్నా. నాకు తెలియదు. అదొక మొండి. దాని బాబు ఒక మొండి. నన్ను అడక్కు. వాళ్లంతా డబ్బు మనుషులు . నన్ను చూసి కాక, నా డబ్బు చూసి పెళ్లి చేసుకున్నట్లుంది. మనం ఏదో కావాలని మోసం చేసినట్లు మాట్లాడుతున్నారు" అన్నాడు.

ఆ తరువాత విష్ణు అత్తారింటికి వెళ్లటానికి ఇష్టపడలేదు.

"ఆడది దానికే అంత పొగరుంటే మనకేమిటి? అది వస్తే వస్తుంది. లేకపోతే నాలుగు రోజులు చూసి విడాకుల నోటీసు పంపిస్తాను. అంతేగాని ఇంక నేను మాత్రం దానికోసం వెళ్లను" అన్నాడు నిక్కచ్చిగా.

విష్ణు చెల్లెలుకి వాటా వెయ్యటం అతని అత్తింటివారికి నచ్చలేదు. ఆమాట సూటిగా అనలేక తనని అడ్డం పెట్టుకున్నారు అనుకుంది సీతమ్మ.

ఈ ముసలి ప్రాణంవల్ల ఒక పచ్చని సంసారం విడిపోతుందనటంతో బాధగా వుంది.

ఫోటోగ్రఫీ

'ఫోటోగ్రఫీ' అన్నపదం గ్రీక్ భాషనుంచి వచ్చింది. గ్రీక్ భాషలో 'ఫోస్' అంటే కాంతి అని. 'గ్రాఫోస్' అంటే వ్రాయడం, చిత్రించడం అని అర్థం. ఫోటోగ్రఫీని తెలుగులో ఛాయాచిత్రం అని అర్థం. ఫ్రెంచి శాస్త్రవేత్త 'జోసెఫ్ నైసిఫర్' 1926లో ఫోటో తీసే పరికరాన్ని తయారుచేసి మొట్టమొదటిసారిగా ఫోటో తీశాడు. 1850 నుండి ఫోటోగ్రఫీ ఒక కళగా, హాబీగా అభివృద్ధి చెందింది.

—పి.వి.ప్రభాకర్‌దత్తు

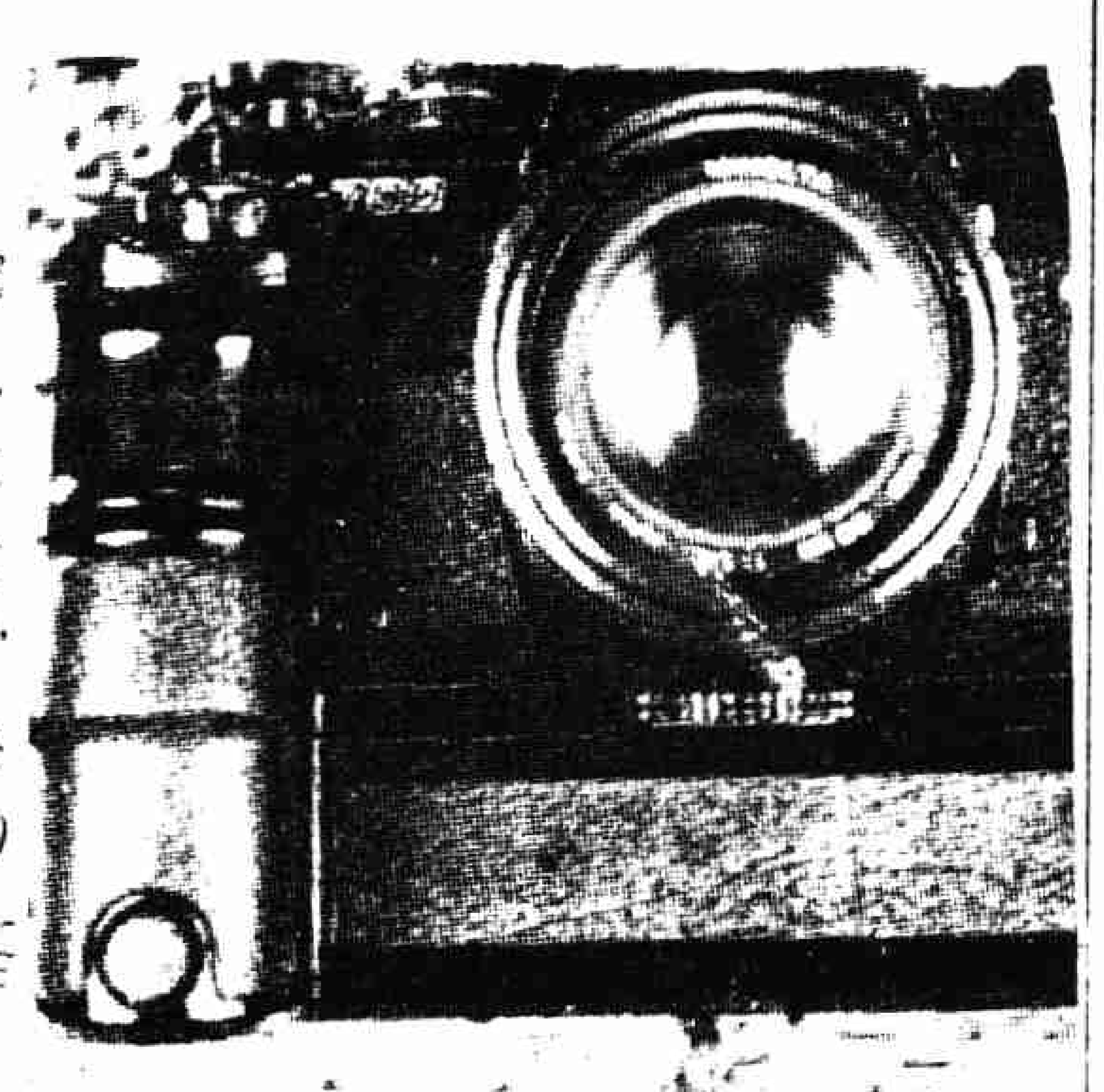

'మీకు [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

'[illegible] [illegible] [illegible] అనుకోలేదు [illegible] [illegible] [illegible] అని [illegible] విష్ణు.

సీతమ్మ నిస్సహాయంగా వుండిపోయింది.

మేకలు తినిపోయిన తులసి చెట్టుని చూస్తుంటే మోడులా మారిపోతున్న కొడుకు జీవితం గుర్తుకు వస్తుంది. మేకలు అందిన కాడికి తులసి ఆకులు లేత కొమ్మలు తిని పారిపోయ్యాయి. కొన్ని విరిచి పోయ్యాయి.

''పచ్చగా ఎదిగి గుబురుగా కళకళలాడుతూంది తులశమ్మ తల్లి'' అనుకుంది ఉదయానే నీళ్లు పోస్తూ. కాని ఇంతలోనే... సీతమ్మ కళ్లల్లో పల్చగా నీళ్లూరాయ్.

★★★

ఆరోజు సాయంత్రం రోజూకంటే కాస్త ముందుగా ఉత్సాహంగా ఇంటికి వచ్చాడు విష్ణు.

తులసికోట దగ్గర దిగాలుపడి కూర్చున్న తల్లిని చూస్తూనే

''ఏమైందమ్మా?'' అన్నాడు.

''మళ్లీ మేకలు నా తల్లిని తిని పొయ్యాయిరా'' అంది.

విష్ణు చిన్నగా నవ్వాడు.

''ఇంక నీ తులసి మొక్కని మేకలు తినవులే అమ్మా'' అంటూ జేబులోంచి బరువుగా వున్న డబ్బు కవరు తల్లి చేతిలో పెట్టాడు.

''ఏమిట్రా ఇది?''

'[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మేస్త్రిని పెట్టి వచ్చాను'' అన్నాడు.

సీతమ్మ ముఖంలో సంతోషం చిందులేసి.

విష్ణు వారం రోజులు శలవు పెట్టి దగ్గరుండి పని మొదలుపెట్టించాడు.

ఇంటి చుట్టూరా సిమెంటుతో ఎత్తుగా ప్రహారి గోడ. పెరట్లో బోరింగ్ పంపు పెట్టు.

ఆరు గదుల కుదుమట్టమైన ఇల్లు అది. అద్దెకి ఇవ్వటానికి వీలుగా లేదు. కోడలు వస్తే తమకు కావాలికదా అని శ్రద్ధ చేశారు. కాని కోడలు రావటం వెళ్లటం అయ్యింది. పగలంతా విష్ణు ఆఫీసుకి వెడితే సీతమ్మ ఒంటరిగా వుండటం కొంచెం ఇబ్బందిగా వుంటుంది.

అందుకే దక్షిణం వైపు గదికి ఆనుకుని మరో రెండు చిన్న గదులు, కాస్త విడంగా టాయిలెట్సు కూడా కట్టించాడు.

నెలా పదిహేను రోజుల్లో పని మొత్తం అయిపోయింది.

ఆ ఊరికి కొత్తగా వచ్చిన స్కూలు మాస్టారు, భార్య ఇద్దరు పిల్లల్తో అద్దెకి దిగాడు.

విష్ణు రకరకాల పూలమొక్కలు, పండ్ల మొక్కలు, అరటి పిలకలు తెచ్చి పెరట్లో నాటాడు.

బోరింగ్ పంపు కొడితే నీళ్లు కాల్వగుండా మొక్కలన్నిటికి పోయేలా గొప్పులు తవ్వాడు.

చుట్టూ ప్రహారీ వుండటంతో మేకలు బాధ తప్పింది.

మొక్కలు పచ్చగా చిగురాకులు తొడిగి పూత, పిందెకే తయారవుతున్నాయ్ .

ఆ ఇంటిని, ఆ పూలని చూస్తుంటే సీతమ్మకి మనసు ఆరాటంగా ఉంది.

సీతమ్మకి ఆరో ప్రాణం అయిన తులసి మళ్లీ పచ్చగా గుబురుగా తయారయ్యింది.

కానీ పంచ ప్రాణాలు అయిన కొడుకు సంగతి ఏమిటి.

అహర్నిశలు సీతమ్మకి ఇదే ఆలోచన.

రాత్రిళ్లు సిగరెట్ వెంట సిగరెట్టు తాగుతూ, చీకట్లో కిటికీ దగ్గర నిల్చుని శూన్యంలోకి చూస్తూ గంటలు గంటలు గడిపే కొడుకుని చూస్తుంటే ఏదో దిగులు.

..

తను ఎండిపోయిన కట్టె.

వాడు విసురించే కొమ్మ.

ఆ ఎండిన కట్టె భారం పడి ఆ విసురు కొమ్మ విరిగిపోతుంది.

వాడి జీవితం ఒక దారికి రావాలి.

ఎలా!

పగలు, రాత్రి సీతమ్మకి ఇదే ఆలోచన!

★★★

కార్తీకమాసం మొదలయి వారం రోజులు అయ్యింది.

సీతమ్మ ప్రతి సంవత్సరంలాగే ఆఏడు రోజూ తెల్లవారుజామున నాలుగ్గంటలకే లేచి , వీధివారు కొందరి ఆడవాళ్లతో కలిసి ఏటి స్నానానికి వెళ్లి, శివాలయంలో కార్తీక దీపం వెలిగించి వస్తుంది.

ఆరోజు కార్తీక సోమవారం. పైగా ఏకాదశి. రోజులాగే సీతమ్మ తెల్లవారుజామున కొడుకుని లేపింది.

"అబ్బాయి తలుపేసుకోరా. నేను స్నానానికి వెళుతున్నాను" అంది.

రోజూకంటే ఆరోజు చలి మరింత ఉధృతంగా వుంది.

'ఏమిటమ్మా నీ చాదస్తం. అసలే నీ ఆరోగ్యం బాగా లేదు.

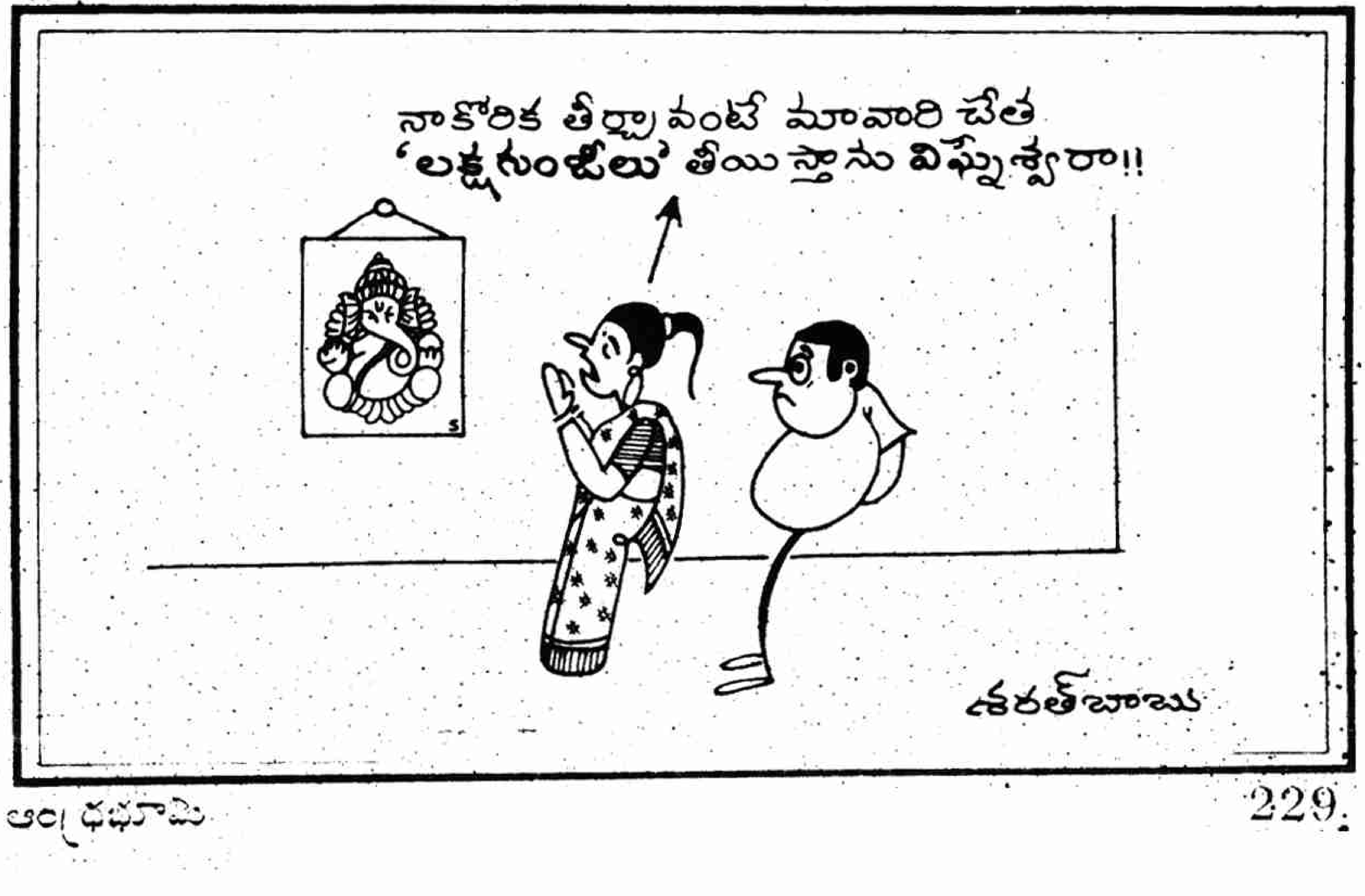

ఇంత చలిలో పన్నీటి స్నానం ఏమిటి?'' అన్నాడు రగ్గు తొలగించి మంచం దిగుతూ.

''ఫరవాలేదులేరా. ఏడాదికి ఒకసారి. అయినా వాకిట్లో నాతోపాటు ఎంతమంది ఆడవాళ్లు వున్నారో చూడు. గంగమ్మగారు, రాధాబాయమ్మగారు, సూరమ్మగారు. నాకంటా ఆరేళ్లు పెద్దవాళ్లు. నీకు చలిగానీ, ఏటిదగ్గరకు రా, స్నానాల రేవులన్నీ ఎలా కిటకిటలాడటాయో చూద్దువుగాని'' అంది.

ఇటువంటి విషయాల్లో తల్లిని ఒప్పించడం విష్ణుకి అసాధ్యం.

అవిడ్ని పంపి తలుపు వేసి తిరిగి మంచంలో వాలి రగ్గు కప్పుకున్నాడు.

నిండా గంటకూడా కాలేదు.

ఎవరో దబదబా వీధి తలుపులు బాదుతూ కాలింగ్ బెల్ అదేపనిగా నొక్కుతుంటే అదాటుగా లేచి తలుపు తెరిచాడు.

ఎదురుగా ఆచారిగారి మనవడు రాముడు ఆందోళనగా నిల్చుని ఉన్నాడు.

నిద్రతో మూరుకుపోతున్న కళ్లు విప్పార్చుతూ ''ఏమిటి?'' అన్నాడు విష్ణు.

''మీ అమ్మ సీతమ్మగారు స్నానం చేస్తూ కాలుజారి చిడీలమించి ఏట్లో పడిపోయారు..'' అంటూ ఇంకా ఏదో చెప్పబోయాడు.

కాని అప్పటికే ''అమ్మా'' అంటూ వెర్రికేక పెట్టి విష్ణు శివాలయం వైపు పరుగెత్తాడు.

ఏట్లో పడి కొట్టుకుపోతున్న సీతమ్మని ఎవరో ఈదుకుంటూ వెళ్లి ఒడ్డుకి తెచ్చి పడుకోబెట్టారు.

చలి ఎముకల్ని కొరుకుతూంది.

ఏటి నీళ్లు చల్లగా మంచు కరిగినట్టు వున్నాయి.

సీతమ్మని జల బాగా అడుక్కి లాగేసింది. దాంతో వూపిరి అందక బాగా నీళ్లు మింగినట్టుంది. సీతమ్మ కడుపు వుబ్బి ఆయాసపడుతూంది.

గంగమ్మగారు సీతమ్మ పొట్టమీద అరచేత్తో నొక్కుతూ నీళ్లు కక్కిస్తుంది.

రాధాబాయమ్మగారు సీతమ్మ అరికాళ్లలో చేతిలో రాపిడి చేసి వేడి కలిగిస్తుంది.

ఆలయం క్లర్కు డాక్టర్‌కి ఫోన్ చేశాడు. అంబులెన్స్ కూడా పిలిపిస్తున్నాడు. ''ముసలి ప్రాణం కావటాన వూపిరి అందటంలేదు. ఆక్సిజన్ పెడితే మంచిది'' అంటున్నాడు.

విష్ణు రెండు అంగల్లో తల్లిదగ్గరికి వెళ్లాడు. కంఠంనిండా దుఃఖం పెల్లుబుకుతుంటే ''అమ్మా'' అన్నాడు కాంతిహీనమైపోతున్న కనుపాపల్ని అతి కష్టంతో విప్పార్చింది సీతమ్మ. ఏడవద్దు అన్నట్లు చేతిని కదిలించింది.

''నా...యు...నా... వి...ష్ణు...''

''ఏమిటమ్మా?''

''నాగురించి దిగులు పడొద్దు. బా... బూ... పంతాలు పెట్టుకోకు. నాకోసమైనా సరే... కోడల్ని పిలుచుకురా. నా మాటగా కోడలికి చెప్పు...'' మాట ఇమ్మన్నట్లు చేయి ముందుకు చాపింది. ఆవిడకి ఊపిరి అందట్లేదు. నోటితో గాలి పీలుస్తూంది.

విష్ణు తల్లి అరచేతిలో చెయ్యి వేశాడు.

సీతమ్మ కళ్లు అరక్షణం కాంతితో

వెలిగాయి. తృప్తితో కూడిన ఒక చిన్న నవ్వు ఆవిడ పెదవులమీద కదిలింది.

ఒరే... నాయనా విష్ణు..."

"చెప్పమ్మా... ఏమిటి?"

"వచ్చే ఈ రోజులనాటికి నా మనవడు. .. ఈ నాయ..నమ్మ ప్రసాదం... తినాలిరా. .."

"......!?"విష్ణు అయోమయంగా తల్లి మొహంలోకి చూశాడు. ఆవిడ మాటల్లోని ఆంతర్యం చప్పున అర్థం కాలేదు. అర్థమయి న మరుక్షణం ఏదో అనబోయాడు.

కాని అప్పటికే సీతమ్మ కళ్లు శాశ్వతంగా మూత పడిపోయాయి. బిగుసుకుంటున్న ఆ పెదవులమీద చిరునవ్వు మాత్రం అలాగే ఉంది.

"అయ్యో! ప్రాణం పోయిందమ్మా" అన్నారు ఎవరో... చుట్టూ గుమిగూడిన గుంపులోంచి.

***

నలుగురి సాయంతో తల్లి శవాన్ని ఇంటికి మోసుకొచ్చాడు విష్ణు.

గంట క్రితం తనతో ఎంతో ప్రేమగా మాట్లాడిన తల్లి చనిపోయింది అంటే అతనికి ఇంకా అపనమ్మకంగానే వుంది.

కాని ఎదురుగా తల్లి శవాన్ని చూస్తూ నమ్మకుండా మాత్రం ఎలా వుండగలడు?

"నాయనా విష్ణు! పంతాలు, పట్టింపులు మాని నా మొగం చూసి కోడల్ని పిలుచుకు రా. మళ్లీ ఈ రోజుల్లో నా మనవడు నాయనమ్మ ప్రసాదం తినాలి".

విష్ణుకి కడుపంతా దేవినట్టయింది. గుండెలో కన్నీటి ఉప్పెన.

"అమ్మ నిజంగా కాలుజారి పడిపోయిందా? లేక......!?"

తల్లిగురించి అతనిలో మొదటిసారిగా ఎన్నో అనుమానాలు, సందేహాలు చెలరేగాయి.

అమ్మకి తనంటే పంచప్రాణాలు అని తెలుసు. తన సంతోషంకోసం, సుఖంకోసం ఆవిడ ఎంతగా తాపత్రయ పడుతుందో కూడా తెలుసు. కాని... మరీ... ఇంతగా... ప్రేమా? అమ్మకి తనంటే?"

విష్ణు మనసంతా ఏదో వెల్తి.

విష్ణు కళ్లనిండా నీళ్లు నిండాయి.

"అమ్మా!" అంటూ తల్లి శవాన్ని కౌగలించుకున్నాడు.

"ఏడవకు నాయనా" అన్నట్లు ఒక అవ్యక్తనాదం గాలిలో ప్రతిధ్వనించింది.